

BÁLINT GYÖRGGY öröksége

SZEPTEMBER

Közeledik az ősz, de a családi kertekben még mindig sok a tennivaló. Javában szüretelik a csemegeszőlő-fajták fürtjeit. Ezeket nem csupán azonnali fogyasztásra lehet felhasználni, hanem tárolni is lehet. A fagymentes, de jól szellőztethető, hűvös kamrában felagatott, egymáshoz nem érő fürtök akár következő év márciusáig is alkalmasak lesznek fogyasztásra.

„Gazdának lenni jó, nagy felelősség, de nagy szabadsággal is jár. Ezért lenne fontos, hogy ma is, a lehetőségekhez mérten, mindenki művelje tulajdonát. Ehhez a feladathoz igyekeztem minél több tudást átadni hosszú életem alatt.”

A kipréselt must édes, egészséges ital, amelyet rövid forralással és gyógyszertárban kapható benzooesavas nátrium bekeverésével, palackba zárva, légmentesen bedugaszolva néhány hétig el lehet tartani.

A leszüretelt almát, körtét, birset és naspolyát is lehet, és érdemes házilag tárolni. Erre a 3-5 Celsius-fokos, jól szellőztethető kamra is alkalmas. Meleg időben a tárolót éjjel, hideg időben déltájban szellőztessük, a levegő páratartalmát lapos edényben kihelyezett vízzel fokozhatjuk. A betárolt gyümölcsöt hetente át kell vizsgálni, és a romló gyümölcsöket el kell távolítani. A birsalmát külön kell tárolni, mert az alma és a körte felveszi a birs illatát. A naspolyát csak az első fagyok után kell betakarítani és betárolni.

A hónap közepén válik éretté a beszercei szilva is. Ebből házilag is rövid úton lehet kiváló minőségű és hosszú ideig tárolható lekvárt főzni.

Meg kell kezdeni a gyümölcsfák trágyázását istállótrágyával, érett komposzttal, illetve káli- és foszfáttartalmú műtrágyával. A nitrogéntartalmú műtrágya kiszórása ősszel nem gazdaságos, mert ez a könnyen oldható hatóanyag a tél folyamán a talaj mélyebb rétegeibe süllyed, vagy a csapadékkal kimosódik a földből.

Ahol őz, szarvas vagy vaddisznó, esetleg mezei nyúl támadásától kell tartani, ott a fiatal gyümölcsfák törzsét dróthálóval kell védelmezni.

Az üres vetőágyakba vessenek spenót-, sóska-, és téliretek-magot, valamint ültessék ki az áttelelő téli fejes káposzta és kelkáposzta palántáit!

A szalmavirág kinyílt virágait szárítsák meg! Ezekből igen szép csokrok készülhetnek a lakás téli díszítésére. Ez a gyeptelepítés legkedvezőbb időpontja. Ültessék ki a nyáron felszedett, kora tavasszal virágzó tulipán-, jácint- és nárciszhagymákat, a fűszernövények levágott hajtásait szárítsák meg árnyékos, szellős helyen, a levelek lemorzsolva jól zárható üvegekben sötét helyen hosszú ideig tárolhatók.

OKTÓBER

Ez az ősz első hónapja, de nem az elmúlásé, a befejezésé, hiszen igen sok ízletes terménnyel, új élményekkel gazdagítja a kert a kertészkedő embert és családját. A régi gazdák úgy tartották, hogy a gazdasági év október elsejével veszi kezdetét. Ekkor szerződötték le egy évre a gazdasági cselé-

deket, a kocsisokat, a tehenészet fejőseit, a juhászokat, a kondást, az éjjeliőrt, aki estétől hajnalig járta a falut és minden sarkon azt kiáltotta: „Tűzre vízre vigyázzatok, le ne égjen a házatok!”

Az ősz a színek kavalkádja. Tavasszal is változatosak a zöld árnyalatai, de jóval sokfélebbek ősszel a zöld, a sárga, a barna és a vörös színei. Tessék csak végigjárni a kertet vagy egy parkot és feljegyezni, hogy hány fának és bokornak hányféle színét sorolhatjuk fel.

Ebben a hónapban célszerű elültetni a gyümölcsfák csemetéit. A kipusztult fa helyére ne ültessenek ugyanolyan fajú, fajtájú fát. A csemete gödrébe alulra a korábbi feltalaj, felülre pedig az altalaj kerüljön. Rétegenként gazdagítsák a talajt érett komposzttal, foszfát- és kálitartalmú műtrágyával, vala-

mint – szükség esetén – talajfertőtlenítő vegyszerrel is. A gondosan elültetett csemeték még az őszt folyamán gyökeret fejlesztenek, és tavasszal gyors növekedésnek, fejlődésnek indulnak. Sok évtizedes gyakorlati tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az októberi ültetésű gyümölcsfák egy évvel korábban fordulnak termőre, mint a tavasszal ültetettek.

Beérett a diófák termése is, amit gyenge ütögetéssel, rázogatással lehet a fáról eltávolítani. Hamis az a régi mondás, hogy a diófa annál többet terem, minél jobban megverik. Az ütés ugyanis sebeket okoz az ágakon, begyógyulásuk hosszabb időt és több tápanyagot követel. Ha a levett dió nem válik le a zöld héjáról, akkor gyűjtsek műanyag zsákba, és füllesszék egy-két napig, ekkor a héj könnyen leválik. A tiszta diószemeket ajánlatos néhány hétig száraz helyen (padláson) vékony rétegbe kiterítve szárítani.

A mandula szürete (a gyümölcs leválasztása a fáról, majd megtisztítása a héjától) ugyancsak sok munkával jár, de a száraz, egészséges mandula a háziasszony és a cukrászmester értékes alapanyaga lesz. Sokkal könnyebb a mogyoró szürete, mert az ágak rázogatásával az érett mogyoró lehullik és összeszedhető.

A szőlő igen trágyaigényes növény, amely alaposan kihasználja a talaj tápanyagait, ezért rendszeresen pótolni kell. A legjobb, a legharmonikusabb szerves trágya az istállótrágya, amit manapság már nem könnyű beszerezni, de lemondanunk azért nem kell róla. Az állattartótelepeken, a lovasiskolákban, a cirkuszokban olykor igen olcsón lehet jó minőségű istállótrágyához hozzájutni. (Bevallom, hogy egy évben a sorok szer-

zője is hozzájutott egy cirkusz elefántjainak a trágyájához!)

A virágládák öntözését most már alaposan mérsékelni kell. A lomblevelű fák és cserjék lehullott leveleit ne tegyék a szemébe, gyűjtsek össze, mert igen jó célt fognak szolgálni a magaságokban és a komposzt-kazlakban.

NOVEMBER

Évelő növényeket ültetünk, halottak napján vágott virágokkal díszítjük elhunyt elődeink, barátaink nyughelyét, amihez a kertünk is segítséget nyújthat.

Kezdjük a kert téliesítését azzal, hogy védett helyre teszik a kerti bútorokat. A szabadban telelő fagyérzékeny növényeket, a rózsatöveket, az alacsony művelésű szőlőket elég 15-20 centiméter magas föld-

kupaccal védeni, de a füge, gránátalma és a díszfűbokrok fölé ágakból készítsenek egy kis sátrat, amit lehullott falevelekkel töltenek meg. A kerti tó vizét – ha nincsenek benne halak – engedjék le, a medencét pedig takarják le vastagabb fóliával.

A málnabokrok elszáradt, letermett veszőit többől vágják ki, hogy ezzel is kedvezőbb helyhez juttassák az új hajtásokat.

A cserepes, fagyérzékeny dísznövényeket, mint a leander, a babérbokrok, a pálmák, a hibiszkuszok, a lombtalan fukszia és mályvák, lehetőleg világos, 5-8 Celsius-fokos helyiségben kell tárolni. A muskátlis ablakládákat ürítsék ki. A bokrokat visszavágva át lehet teleltetni, de tudomásul kell venni, hogy a két évnél idősebb muskátlik kevesebb és apróbb virágot hoznak, mint a dugványról szaporítottak.

Ilyenkor kell behordani a sütőtökterméseket is. Ezek akkor lesznek édesek, ha a korai fagyok még a szabadban érik őket, de szalmával leterítve akár nyitott fészernél is hosszú hónapokig tárolhatóak. A dísztökök termését is ilyenkor kell a csapadéktól védett helyre vinni.

A virágos ágyásokat és a veteményeskert ágyásait meg kell tisztítani a termelt növények maradványaitól és fel kell ásni. Ez alól csak a homoktalajok képeznek kivételt, azokat elegendő lesz tavasszal felporhanyítani. A felásott talajokat takarjuk le ágakkal, lehullott lombbal, hogy védelmet kapjanak a téli fagyoktól és szelektől.

A torma vastok gyökereit szedjük ki a kert sarkában szerénykedő tövek alól. Ezek a többi gyökérzöldségekkel (sárgarépa, petrezselyem, retek, cékla stb.) együtt pincében biztonságosan tárolhatók.

Szemelvények
Bálint György
írásaiból

El kell kezdeni a nálunk telelő énekesmadarak etetését, az itatók friss vízzel való feltöltését, és semmi esetre se feledkezzenek meg a kerti vízcsapok, öntözőrendszerek víz- és fagymentesítéséről sem.

A magasságot tisztítsák meg a növényi maradványoktól, és vessenek bele mezei salátát, spenótot és sóskát; ezek a magasságra helyezett fóliaalagút védelmében kikelnek és leveleik decemberben leszedhetők.

A hosszú téli esték több alkalmat nyújtanak a szakkönyvek tanulmányozására és a folyóiratok cikkeinek elolvasására. Ha idejük engedi, tegyenek egy kisebb-nagyobb túrát a Mátra téli időben is megragadó szépségű tájain, ahol vadrózsabokrokat is találnak, érett bogycsokból a téli hónapokban igen értékes, sok vitamint tartalmazó esti teát lehet készíteni, és felidézhetik azokat a napsütéses, meleg nyári napokat, amiket a kertben töltöttek.

Forrás: Gyöngyösi Kalendárium, 2019